

LŐRINC PÉTER

A LÍRIKUSOKNAK

Vagyok, állok, küzdök a roskadással,
szűkülő hangok préselődnek át szaxofón-torkomon:
ma nem nézett rám a babám!
És énekelek, mert költő vagyok . . .
De odakiáltom fájó magamnak:

Állj, küzdj, vállalj!
Kit érdekel nyavalygó fetrengésed a legembertelenebb időben?
Nincs ideje az embernek egyesek fájdalmával bibelődni.
Tépd ki, vérezz el,
ha nagyon beléd gyökeresedett.
Ne tölcsérezd bele milliók fülébe
Ki vagy, hogy jogot formálsz önfájdalmad dédelgetésére?
A szaharásan békét szomjúhozó világban
fáj a szíved
ma,
amikor körülötted esőverte penészsodútkban mesterségesen tenyésztik a
[tűdövést és a maláriát
és percenként ezer munkanélküli harap önhúsába, mert az ügyesebbek
felették előlük a kutyáktól maradt hulladékot.

Elszakítottak babádtól
vonítod fájdalmad világgá,
ahol Pekingtől Madridig embervér szökőkutazik a jajok viharába.
Élethalálharcot vív az ember
Spanyolhonban, Palesztinában, Kínában, Abessziniában készítik a
[kovácsok

a láncot és láncverő kalapácsot,
bacillust etetnek az emberrel,
gázakat itatnak vele irtó szomjúságukban
és hiába állnak sort az asszonyok megváltott oxigénjegyükkel,
kifogyott a világból minden éltető oxigén.
A tankgyárosok is új világfürdőhöz készítik a hatalmas sírmedencéket,
halakkal falatják fel a felhempergő élniakarás kenyerét,
te meg vonítsz fájdalmadban,
mert ma nem kacshintott rád a babád.
A haldokló kutya félrevonul szűkülő fájdalmával elrejtett zugok
[magányába.

*Te világgá harsogod: emberek, haldokló, akasztott emberek:
egy percre ne hörögjeteK, ide nézzeteK:
ma nem láttam a babámat!
Eroplánokból ejtőernyőn ereszkedik már le az emberiség kipusztítására
a pestissel beoltott patkány,
felfalja örömet, reményt, embert,
felfalja az emberiséget,
a költőnek, aki meglátja s ordítva figyelmeztetni akar,
ólmot öntenek torkába.*

*Hát nézz a babádra,
vonulj félre,
vagy állj ki a placra
és fordulj fel!*

*Szívből kívánom neked
és minden nyöszörgő szende lírai költőnek
én.*

Bitola, 1938

EGY PERC HALLGATÁS A HALÁLTÁBORBAN

*Most már megmondhatom
évek múltán — bús halálad után
most már megmondhatom:
nagyon szerettelek.
Mint minden embert
és jaj minden asszonyt,
aki hős-bús társam
múltban vagy jelenben,
s ki ferde vállamra hullatja
fáradt madárkezeit.*

*Sokan, jaj be sokan vagytok és
ki győzne titeket rendre felsorolni,
amikor egy perc hallgatással adózunk értetek,
s amikor az egy perc véges végtelenség
és nem forma, nem üres unalom
vagy rossz szabású póz,
mit kelleetlen unt-magunkra öltünk.*

*Most már megmondhatom,
három évvel hős halálad után
most már megmondhatom:
szerettelek . . . beszélgettem rólad,
amikor valaki halkán szólalt meg:
„Őt emlited? Angyát? Épp három éve múlt,
hogy leterítette a sortűz a sorban
és leveleinkben ma is az ő neve
kulcsszava a harcnak, igazságnak!”*

*És akkor volt, hogy perc hallgatással
adóztunk halott harcosaink emlékének —
a drótsövény mögött . . .
És terád gondoltam,
aki ott feszültél romos Terazijánk fölött!*

*Sokszor kerestem a neved
tisztasszonyaink sok szép neve között.
Most már tudom, mért nem találtalak.
De a tudás nem mindig nagy öröm,
jaj a tudás, s nem mindig hatalom.
Ettük jaj mindketten gyümölcsét
a tudás fájának,
de elkeseredett a tudástól a gyümölcs,
elkeseredett mindkettőnk számára.
Mert nélküled ízelem most tovább
az almát a tudás fájáról,
amely számodra sem volt az igaz élet fája!
„Máriától Veronikáig
sok asszonyom-társam hagyott így magamra
keserű szájjal
és, igen, rossznak tudom magam
és gyávának és sokszor nem tudom
mivégre lett bogáncsos kóró életem,
és mért magánykodik
és mért árváskodik
a kiürülő nagy bús mezőn,
hol magamra maradtam.*

*Elszégyllem magam, jaj, nem egyszer,
ha néhanapján rajtakapom magam,
hogy még élek,
hogy örülök,
hangosan kacagok
és — nem gondolok rátok,
akik az egy percbe
mind, jaj, bele nem fértek.*

*Mert barátok között
van még öröm-morzsa.
S ha itt-ott asszony- vagy gyermekszem
csillanva testemre hull
e nagy árvaságban,
föld alatti sírban,
vagy érő búzakalász-hullám
ringatja el szemem —
eltűnsz, halott asszony,
elveszel a tudatküszöb alatt.
Mevetsz érte? Felrovd hibámul?
Vagy igenlőn bólintsz
a haláltusától már kisimult arccal?*

*Te hiú nem voltál,
te — igen — tudom, örökre intesz,
hisz tudod,
a béna bánat bús ernyedtté süllyeszt,
pedig rám hagytad munkádat, a munkát,
mit már többé magad el nem végzel.*

*Igyekszem örülni,
igyekszem gyűlölni.
De ha parancsolod
sem tudlak elfeledni!
Hiszen, igen,
ma már megmondhatom,
három évvel bús halálod után
most már megmondhatom:*

Szerettelek!

Strassburg, 1944

ELHAGYOTT FAZÉK

*Ez már a végnek kezdete
és már úgy él búsult világban,
mint költözéskor véletlenül
(vagy talán szándékosan?)*

*elhagyott ütött-kopott fazék
egyedül a hideg tűzhely sarkában
és nincs, aki vízzel itt-ott megtöltse
és meg sem tartaná már a vizet magában,
mert csak azért nem tud róla,
hogy régen aprón, sziklaszerűen lyukacsos,
mert senki azóta épségét
vízzel-tejjel ki nem próbálta.*

*Elül egymagában
búsul
tükröt külseje-belseje elé
nem tart már esztendeje
és így és ezért tud még
kuszált idegekkel
elkallódva élni.
„De ez a végnek kezdete” —
hajtogatja magában . . .
Pedig ha volna tükre,
látná:
a vég vége kezdődött el benne és körötte.
De míg körötte új kezdetbe csap az enyészet
új lakónak jöttén —
benne mindennek
és örökre
vége.*

*Nem tudja,
s így még bírja uralommal
bomlott idegei fölött
és gubbaszt,
csak gubbaszt tétlen ernyedtségben.*

Strassburg, 1944

GULYÁS JÓZSEF

ELVESZETT PARADICSOM

A szót ki kell mondani gyökerestől.

*Utolsó mesterség ez. Percenként
megúttatják velem.
Utolsó mesterség ez, a legutolsó.*

*Isten óvja a mi fehér lányainkat
az elbukott, hazátlan költőktől,
óbégnak az ártatlan,
a legsötétebb üzleteket kötögető anyák,
ezek a csúf banyák.
S a költő összetenné
a két első lábát, hacsak beszagolhatna
a nagy világos teázókba.*

*

*Késő, késő megragadni
a kis hasított élű kalapácsot,
cérnát pöngetni
vagy üllőn verni ki dalom,
rádió s tévé beleivel
szuszogni el sötétedésig,
az üllőt pöngetni,
üresen, mikor a hangja
ezüst meg arany ötvözet,
mikor a hangja: vas.
Késő, késő
válogatnom a hangszerek között,
s ha meggondolom,
hogy itt a hangszerek döntöttek,
sokkal később.
Útálom magam, a hangszerem:
örökölt púpomat. Bánom
a kis hasított élű kalapácsot,
az üllőt,
hogy fölvettem a kesztyűt,
hogy elfogadtam a kihívást.*